

ВІДГУК
офіційного опонента,
доктора юридичних наук, професора
Фоміної Тетяни Григорівни
на дисертацію Околотенка Дмитра Сергійовича
на тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Питання строків досудового розслідування розглянуто у працях багатьох учених, проте постійне оновлення Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України) знову зумовлюють актуальність цієї проблематики. Так, починаючи з 24.02.2022 р. до КПК України вносились зміни та доповнення 30-ттю законами, які, зокрема, стосувались обчислення процесуальних строків як у загальному порядку так і за спеціальними правилами, обумовленими особливим режимом кримінального провадження в умовах воєнного стану. Саме тому аналіз сучасної регламентації строків досудового розслідування, з'ясування проблем, пов'язаних із її реалізацією, виявлення та оцінка недоліків нормативного визначення строків досудового розслідування постійно перебуває під увагою правників.

З початком широкомасштабного вторгнення на територію нашої держави виникла необхідність у розробленні дієвих механізмів забезпечення прав та свобод людини. Не менш важливим при цьому є пошук нової та удосконалення існуючої системи визначення процесуальних строків на стадії досудового розслідування. При цьому увагу мають привертати не лише строки розслідування злочинів чи строки дізнання, а й інші строки на стадії досудового розслідування, реалізація яких пов'язана: з проведенням слідчих (розшукових) дій; застосуванням заходів забезпечення кримінального провадження; поданням та розглядом скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування; строками повідомлення про підозру; розглядом клопотань в порядку ст. 220 КПК України тощо.

Враховуючи вищесказане, актуальність теми дисертаційного дослідження Околотенка Дмитра Сергійовича на тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування», не викликає сумнівів як на науковому, теоретичному, так і на практичному рівнях, адже воно зумовлене потребами не лише теоретичного осмислення важливої наукової проблеми, а й вимогами сучасної практики.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

Робота виконана у Національній академії внутрішніх справ відповідно до Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради НАВС від 21 грудня 2020 року, протокол № 23).

У роботі були використані як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання, серед яких: метод діалектики, застосований автором з метою поглиблення понятійного апарату процесуальних строків, прокурорського нагляду, відомчого та судового контролю шляхом вивчення та відображення дискусії науковців процесуалістів (підрозділи 1.1, 3.1, 3.2, 3.3); порівняльно-історичний метод застосовувався для встановлення еволюційних змін та розвитку кримінального процесуального законодавства шляхом співвідношення та порівняння окремих правових приписів КПК України 2012 року та КПК України 1960 року (підрозділ 1.2); порівняльно-правовий метод знайшов своє відображення під час зіставлення міжнародного кримінального процесуального (Азербайджан, Болгарія, Грузія, Естонія Італія, КНР, Латвія, Молдова, Норвегія Польща, Туреччина Франція Хорватія, Чехія) та положень українського законодавства (підрозділи 1.3, 3.1, 3.2); формально-юридичний – при дослідженні положень кримінального процесуального законодавства щодо регламентації інституту процесуальних строків (розділи 1–3); метод системного аналізу законодавства сприяв виявленню процесуальних прогалин (розділи 2, 3); логіконормативний – для формулювання та обґрунтування змін та доповнень до кримінального процесуального законодавства в частині регламентації процесуальних строків на стадії досудового розслідування (розділи 2, 3); метод узагальнення був застосований для формулюванні висновків. Використовувалися також соціологічний метод (анкетування) – для з'ясування думки практичних працівників щодо проблем дисертаційного дослідження (розділи 1–3) та статистичний – для підкріплення певних тверджень статистичними даними (підрозділи 1.3, 2.1, 3.1, 3.3).

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений науковий підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем щодо інституту процесуальних строків на стадії досудового розслідування.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях

Дане дисертаційне дослідження є одним з перших у сучасній вітчизняній науці кримінального процесу комплексних досліджень теоретичних засад і практичних проблем реалізації кримінальних процесуальних норм, що регламентують процесуальні строки на стадії досудового розслідування.

У роботі сформульовано низку нових наукових положень, висновків і пропозицій, які мають вагоме значення для теорії кримінального процесу та правозастосовної практики. Ціла низка результатів і висновків, які з них слідують, були отримані вперше і мають високий ступінь наукової новизни. Вперше визначено необхідність законодавчо забезпечити інформування не тільки підозрюваного, але і потерпілого про ініціювання питання щодо продовження строків досудового розслідування. У зв'язку з чим сформульовано пропозиції про внесення відповідних доповнень до ст. ст. 295, 2951 КПК України. Також вперше обґрунтовано необхідність уповноважити керівника органу досудового розслідування відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування у разі: його переведення, відрядження, усунення або звільнення з посади відповідно до закону; його відсутності за наявності об'єктивних причин, що обґрунтовують терміновість досудового розслідування; невинуватості затримки у здійсненні ним досудового розслідування протягом понад одного місяця. У зв'язку з чим сформульовано пропозиції про внесення відповідних доповнень до ст. 39 КПК України. Запропоновано прокурорський нагляд за кримінально-процесуальними строками на стадії досудового розслідування розглядати, як такий, що передбачає: діяльність прокурора щодо розгляду скарг на порушення розумних строків (ст. 308 КПК); діяльність прокурора щодо продовження строків досудового розслідування (статті 294-295 КПК); діяльність прокурора щодо забезпечення своєчасного збирання доказів у кримінальному провадженні, а також здійснення інших процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень слідчим, дізнавачем (повідомлення особі про підозру; застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зупинення та відновлення досудового розслідування тощо) у встановлені кримінальним процесуальним законом строки.

Автором удосконалено: а) уявлення про еволюційний розвиток процесуальних строків шляхом оновлення періодизації правового регулювання строків досудового розслідування за чинним кримінальним процесуальним законодавством з моменту прийняття діючого КПК України по теперішній час; б) твердження про те, що подання скарг до прокурора вищого рівня на тривале провадження не можуть розглядатися як ефективний засіб прискорення досудового розслідування, а сам

прокурорський нагляд не відображає змагальний характер кримінально-процесуальної діяльності під час розгляду скарги на порушення розумних строків кримінального провадження; в) визначення процесуальних питань, які залишились поза увагою законодавця при обчисленні строку ознайомлення з матеріалами досудового розслідування: момент зупинення перебігу строків досудового розслідування у разі його завершення; відновлення перебігу строку досудового розслідування після ознайомлення сторін з матеріалами досудового розслідування та визначення дня завершення такого ознайомлення; включення часу ознайомлення сторони обвинувачення з матеріалами, відкритими стороною захисту в порядку, передбаченому ст. 290 КПК України, у строки досудового розслідування та ін.; г) класифікація строків досудового розслідування у порядку компаративного аналізу законодавчої практики європейських країн, а також країн Середнього та Дальнього Сходу; г) твердження про те, що строк із дня винесення постанови про зупинення досудового розслідування до дня її скасування прокурором включається у строки досудового розслідування, що визначені у ст. 219 КПК України. У зв'язку з чим сформульовано пропозиції про внесення відповідних змін до ч. 5 ст. 219 КПК України; д) підхід, відповідно до якого строки залежно від їхньої ролі (функції) у кримінальному провадженні диференціюються на: процесуальні строки як гарантії прав, свобод учасників кримінального провадження та виконання ними своїх обов'язків; процесуальні строки як гарантії забезпечення швидкого, своєчасного, оперативного і водночас повного та об'єктивного досудового розслідування.

Пропозиції автора мають теоретичну і практичну цінність, певним чином збагачують процесуальну науку.

Результати дисертаційного дослідження опубліковані в фахових виданнях, також були представлені у вигляді доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях. Результати дослідження, що сформульовані у дисертації Околотенко Д.С., відображено у 9 наукових публікаціях, серед яких чотири статті у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України та п'ять тез у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на науковопрактичних і науково-теоретичних конференціях, круглих столах. Публікації повністю перекривають і вирішують завдання, що були поставлені в дисертаційному дослідженні.

Пропозиції та рекомендації автора являють собою комплекс науково обґрунтованих заходів по розвитку юридичної науки, збагачують її новими

знаннями, які мають важливе значення для удосконалення практичної правозастосовної діяльності слідчих, судових та правоохоронних органів.

Таким чином дисертаційне дослідження Околотенка Дмитра Сергійовича на тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування», виконане на високому науково-методичному і методологічному рівнях. Результати і положення дисертації, які виносяться на захист відповідають всім вимогам положення на здобуття ступеня доктора філософії, є обґрунтованими та логічними, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обґрунтованість результатів дослідження, положень та висновків досліджень дисертаційної роботи Околотенка Дмитра Сергійовича на тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування», не викликають зауважень. Обґрунтованість наукових положень дисертації забезпечується правильним вибором і застосуванням сучасних методів наукового дослідження, які обумовлені його предметом. Значний емпіричний матеріал відповідає вимогам репрезентативності. Він належним чином проаналізований і вірно трактується. Судячи по структурі роботи автору з одного боку вдалося збалансувати теоретичні і практичні проблеми, а з іншого зробити наголос на найбільш пріоритетних питаннях і актуальних проблемах.

Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, достатньою мірою аргументовані, науково обговорені і достовірні. Висновки дисертаційної роботи логічно витікають із отриманих результатів, а рекомендації базуються на висновках дослідження.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

В дисертаційній роботі представлено доктринальне бачення шляхів удосконалення правового інституту процесуальних строків на стадії досудового розслідування та формулювання науково обґрунтованих пропозицій і рекомендацій з удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства України в частині досліджуваної проблематики.

Дисертант висунув вірні гіпотези, сумлінно їх перевінив та зробив слушні висновки, спрямував дослідження на розробку добротної наукової концепції. Як вбачається з відповідних положень наукового дослідження, дисертант володіє методологією наукового аналізу складних проблем теорії і практики юридичної науки.

Специфічність мети та завдань дослідження визначили використання необхідних методів: діалетики, порівняльно-історичного, порівняльно-правового, формально-юридичного, логіко-нормативного, узагальнення, статистичного. Дисертація є самостійною науковою працею, що характеризується новизною та практичною значимістю.

Структура роботи, її побудова, послідовність і зміст, дають змогу відмітити належний науковий і практичний рівень дисертаційного дослідження та засвідчує його системний характер, а також те, що дисертант оволодів необхідними для рівня доктора філософії компетенціями.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Сформульовані і аргументовані у дисертації теоретичні положення, висновки, пропозиції та рекомендації впроваджено й надалі може бути використано у:

– законотворчій діяльності – при внесенні змін і доповнень до норм КПК України з метою вдосконалення положень, які регламентують порядок реалізації процесуальних строків на стадії досудового розслідування (лист до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 23 травня 2024 року);

– правозастосовній діяльності адвокатів (акт про впровадження наукових розробок дисертаційного дослідження в практичну діяльність ГУНП в Луганській області від 26 квітня 2024 року);

– освітньому процесі – при підготовці та проведенні лекційних, семінарських та практичних занять зі слухачами, курсантами та студентами зокрема при викладанні навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Досудове розслідування», «Практика Європейського суду з прав людини у кримінальному провадженні» (акт Національної академії внутрішніх справ від 15 травня 2024 року);

– науковій діяльності – при підготовці монографій, підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій, пропозицій до чинних та 29 проєктів нормативноправових актів (акт Національної академії внутрішніх справ від 15 травня 2024 року).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому

Дисертаційна робота Околотенка Дмитра Сергійовича на тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування», викладена українською літературною мовою на 237 сторінках. Структура роботи відповідає вимогам МОН України та положенню про присудження ступеня доктора філософії. Вона структурована і складається із вступу, трьох розділів, що поєднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (200 найменувань) та чотирьох додатків.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, найважливіші результати дослідження, наводить перелік публікацій, в яких викладені основні результати представленого дослідження. Анотація викладена українською і англійською мовами.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження, визначено об'єкт, предмет та завдання дослідження, сформульовані положення щодо новизни та практичної цінності результатів дослідження, зазначені особисті внески дисертанта та інформацію про апробацію дисертації на профільних заходах.

У розділі 1 «Генезис і розвиток законодавства та практики застосування процесуальних строків на стадії досудового розслідування» розкрито поняття, систему та значення процесуальних строків на стадії досудового розслідування; висвітлено виникнення та розвиток законодавства про процесуальні строки в Україні та практики його застосування; з'ясовано досвід зарубіжних країн в питаннях законодавчого закріплення і практики застосування процесуальних строків досудового розслідування

Визначено особливості змісту кримінальних процесуальних строків: по-перше, одиницею виміру строків є час (проміжки часу); по-друге, вони встановлюються для вчинення чи утримання від вчинення учасниками кримінальних процесуальних правовідносин певних процесуальних дій або прийняття й оформлення процесуальних рішень; по-третє, встановлюються не тільки Конституцією України та КПК України, а й іншими нормативно-правовими актами (в тому числі міжнародними) або рішенням уповноваженої на те посадової особи; по-четверте, з їх настанням завершується провадження в конкретній стадії кримінального процесу, виникають, змінюються або припиняються права і обов'язки та настає юридична відповідальність.

Запропоновано систему процесуальних строків у досудовому провадженні розглядати як таку, що охоплює: процесуальні строки як гарантії прав, свобод учасників кримінального провадження та виконання ними своїх обов'язків; процесуальні строки як гарантії забезпечення швидкого, своєчасного, оперативного і водночас повного та об'єктивного досудового розслідування

Констатовано, що в інтересах швидкості здійснення кримінального провадження КПК України встановлює так звані невідкладні строки, які характеризуються своєю нетривалістю. З'ясовано, що значна кількість норм КПК України містить вимогу здійснення процесуальних дій чи прийняття процесуальних рішень «невідкладно», «негайно», «першочергово», «у найкоротший строк», «якнайшвидше». Відзначено, що значною мірою такі

строки нормативно закріплені у нормах, пов'язаних із здійсненням досудового розслідування, що вказує на те, що вони виступають процесуальними гарантіями своєчасного прийняття процесуальних рішень і проведення слідчих (розшукових) дій, дотримання прав та законних інтересів учасників кримінального провадження та безумовно сприяє повноті досудового розслідування.

Автором виділено шість етапів розвитку правового регулювання строків досудового розслідування за чинним кримінальним процесуальним законодавством з моменту прийняття діючого КПК України по теперішній час.

У порядку компаративного аналізу законодавчої практики європейських країн, а також країн Середнього та Дальнього Сходу, виокремлено три основних підходи до розуміння процесуальних строків досудового провадження, зокрема: встановлені законом граничні строки здійснення досудового розслідування (Азербайджан, Італія, КНР, Латвія, Польща, Хорватія, Чехія тощо); строки досудового розслідування, що встановлюються прокурором (Франція, Болгарія); розумні строки здійснення досудового розслідування з урахуванням відповідних критеріїв (Грузія, Естонія, Молдова, Норвегія). Окрему увагу приділено законодавчому досвіду Туреччини у дотриманні процесуальних строків у кримінальному провадженні.

У розділі 2 «Загальна характеристика та правова регламентація процесуальних строків на стадії досудового розслідування» охарактеризовано процесуальні строки в провадженнях про злочини; висвітлено строки досудового розслідування кримінальних проступків; розглянуто інші процесуальні строки на стадії досудового розслідування.

Висвітлено проблемні питання законодавчого забезпечення та правозастосовної практики порядку обчислення процесуальних строків в провадженнях про злочини у разі продовження строків досудового розслідування, скасування постанови про зупинення досудового розслідування, повернення обвинувального акту прокурору в порядку п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України, а також процесуальних наслідків направлення обвинувального акту до суду із порушенням строків кримінального провадження.

Наголошено на важливості правильного розуміння «початку», «завершення» та «закінчення» досудового розслідування при обчисленні строків досудового розслідування. Особливу увагу приділено співвідношенню понять завершення та закінчення. Підтримано правову позицію Верховного суду про те що завершення пов'язується з фактом

відкриття матеріалів досудового розслідування, а закінчення є кінцевим моментом строку досудового розслідування та фіксується направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру

На підставі системного аналізу кримінального процесуального законодавства виокремлено п'ять основних груп строків у стадії досудового розслідування, реалізація яких пов'язана: з проведенням слідчих (розшукових) дій; застосуванням заходів забезпечення кримінального провадження; початком та завершенням досудового розслідування; поданням та розглядом скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування; прийняттям інших процесуальних рішень (строки повідомлення про підозру; розгляду клопотань в порядку ст. 220 КПК України тощо).

Окрему увагу звернено на безтерміновість такого запобіжного заходу, як застава. Аналіз положень КПК України та правозастосовчої практики дозволив виокремити види строку дії застави: перший строк обумовлений строком дії обов'язків, визначених у ст. 194 КПК України, що покладаються на підозрюваного, до якого обрано заставу і який становить не більше двох місяців; другий строк дії застави законодавець пов'язує із припиненням дії запобіжних заходів відповідно до ст. 203 КПК України.

Розділ 3 присвячений дослідженню прокурорського нагляду, відомчого та судового контролю за процесуальними строками на стадії досудового розслідування.

Виокремлено напрями прокурорського нагляду за кримінально-процесуальними строками на стадії досудового розслідування, зокрема: діяльність прокурора щодо розгляду скарг на порушення розумних строків (ст. 308 КПК); діяльність прокурора щодо продовження строків досудового розслідування (статті 294-295 КПК); діяльність прокурора щодо забезпечення своєчасного збирання доказів у кримінальному провадженні, а також здійснення інших процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень слідчим, дізнавачем (повідомлення особі про підозру, застосування заходів забезпечення кримінального провадження, зупинення та відновлення досудового розслідування тощо) у встановлені кримінальним процесуальним законом строки.

Обґрунтовано, що подання скарг до прокурора вищого рівня на тривале провадження не можуть розглядатися як ефективний засіб прискорення досудового розслідування, а сам прокурорський нагляд не відображає змагальний характер кримінально-процесуальної діяльності під час розгляду скарги на порушення розумних строків кримінального провадження. У

зв'язку з цим обґрунтовано доцільність уповноважити виключно слідчого суддю на розгляд скарг щодо прискорення розслідування, адже саме така процедура має на меті забезпечити змагальність сторін з обґрунтуванням наявності ознак затягування досудового розслідування та необхідності його пришвидшення та встановлення строків для проведення тих чи інших слідчих (розшукових) дій. Звернено увагу на те, що процедура розгляду прокурором скарги на недотримання розумних строків передбачає дві альтернативи у випадку її подання: 1) відмова у задоволенні скарги у разі її необґрунтованості; 2) задоволення скарги з одночасним наданням відповідному прокурору 170 обов'язкових для виконання вказівок щодо строків вчинення певних процесуальних дій або прийняття процесуальних рішень та вимогою від слідчих органів усунення порушень законодавства, допущених під час досудового розслідування.

З'ясовано, що спектр посадових осіб, які здійснюють відомчий організаційний контроль (в тому числі щодо забезпечення дотримання процесуальних строків) є значно ширший та охоплює окрім керівника органу розслідування його заступників та слідчих слідчих управлінь, які на це уповноважені посадовими інструкціями (слідчий методист). Зроблено висновок, що недотримання процесуальних строків та невиправдана тяганина є підставою для призначення іншого слідчого у провадженні для здійснення досудового розслідування, що, на нашу думку, потребує відповідного уточнення у положеннях ст. 39 (391) КПК України. У цьому контексті доведено необхідність уповноважити керівника органу досудового розслідування відсторонювати слідчого від проведення досудового розслідування у разі: 1) його переведення, відрядження, усунення або звільнення з посади відповідно до закону; 2) його відсутності за наявності об'єктивних причин, що обґрунтовують терміновість досудового розслідування; 3) невиправданої затримки у здійсненні ним досудового розслідування протягом понад один місяць.

Диференційовано повноваження слідчого судді, що спрямовані на забезпечення оптимізації процедур кримінального провадження під час досудового розслідування та підвищення оперативності кримінального судочинства. Зміст таких повноважень передбачає: діяльність слідчого судді, що націлена на охорону прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження; діяльність слідчого судді, що спрямована на забезпечення швидкого і водночас повного досудового розслідування; діяльність, що орієнтована на сприяння руху кримінального провадження.

Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, достатньою мірою аргументовані. При цьому цілком слушні думки

дисертанта щодо власного уявлення відносно концептуальних категорій та понять, що пов'язані з предметом дослідження.

Висновки повністю відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження, викладені в концентрованому вигляді мають теоретичну і практичну цінність, певним чином збагачують процесуальну науку.

Список використаних джерел складається з 237 посилань на реферовані джерела в вітчизняних і міжнародних виданнях, наукові огляди та керівництва.

Таким чином, дисертаційна робота Околотенка Дмитра Сергійовича на тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування» відповідає існуючим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання удосконалення інституту процесуальних строків.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

Отримані результати дисертаційного дослідження Околотенка Дмитра Сергійовича щодо процесуальних строків на стадії досудового розслідування рекомендується для використання у законодавчій практиці та діяльності закладів вищої освіти, в науково-дослідницьких розробках наукових установ, дослідниками при написанні статей та монографій, плануванні досліджень по даному напрямку.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Околотенка Дмитра Сергійовича, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту.

1. У підрозділі 1.1 «Поняття, система та значення процесуальних строків на стадії досудового розслідування» на стор. 38–49 дисертації автор пропонує систему кримінально-процесуальних строків у досудовому провадженні розглядати як таку, що охоплює: «1) процесуальні строки як гарантії прав, свобод учасників кримінального провадження та виконання ним своїх обов'язки; 2) процесуальні строки як гарантії забезпечення швидкого, своєчасного, оперативного і водночас повного та об'єктивного досудового розслідування». Водночас, привертає увагу друга група наведеної класифікації з точки зору використаної термінології та наведеної на її користь аргументації, оскільки здобувач вживає таке формулювання, як «гарантії забезпечення *швидкого, своєчасного, оперативного* і водночас

повного та об'єктивного досудового розслідування». Тобто автор виокремлює фактично 5 категорій: «швидке», «своєчасне», «оперативне», «повне», «об'єктивне» розслідування та здійснює в роботі акцент на роз'ясненні процесуальних строків як гарантій *швидкого, повного* досудового розслідування (стор. 41–46 дисертації), *якісного* розслідування з акцентом на дослідження сутності розумних строків (стор. 47–49 дисертації). Водночас, до уваги необхідно взяти положення ч. 1 ст. 2 КПК України, де законодавцем міститься формулювання «забезпечення *швидкого, повного та неупередженого* розслідування», що відрізняється від запропонованого автором. Враховуюче вказане, хотілось би під час публічного захисту почути обґрунтування автора на користь використаної термінології та розширення категоріального апарату в контексті строків як гарантій забезпечення досудового розслідування.

2. У підрозділі 2.3. «Інші строки у стадії досудового розслідування» автор справедливо піднімає тему визначення строку застосування запобіжного заходу у вигляді застави. Це питання дійсно є дискусійним у науці кримінального процесу і неоднозначним з точки зору правозастосування. На стор. 112 дисертант констатує необхідність закріпити у положеннях КПК України конкретний термін дії запобіжного заходу у вигляді застави та підтверджує таку необхідність результатами анкетування. Водночас, на стор. 226–228 дисертації розміщено розроблений автором проект Закону, який не містить нормативних пропозицій щодо визначення строку застави. У зв'язку з цим, автору доцільно було сформулювати пропозиції до конкретних статей КПК України у проекті Закону та запропонувати їх зміст у тексті дисертації.

3. Починаючи з 2014 року, Україна перебуває в стані неоголошеної війни, а з 24 лютого 2022 року – у зв'язку повномасштабним вторгненням росії на територію нашої держави в Україні діє правовий режим воєнного стану. За період дії воєнного стану до КПК України вносились зміни та доповнення 30-тма законами, які, зокрема, стосувались обчислення процесуальних строків як у загальному порядку, так і за спеціальними правилами, обумовленими особливим режимом кримінального провадження в умовах воєнного стану. У зв'язку з цим автор під час формулювання періодизації розвитку правового регулювання строків досудового розслідування цілком обґрунтовано виокремив окремий період, який пов'язаний з введенням в дію воєнного стану в Україні (з 1 травня 2022 р. по 31 грудня 2023 р. (стор. 3, 25, 60, 175 дисертації) та окреслив певні нормативні зміни, які відбувались у цей період (стор. 60–61 дисертації). Водночас, у дисертації відсутня авторська позиція щодо законодавчих змін,

обумовлених дією правового режиму воєнного стану, зокрема, це стосується положень про зупинення досудового розслідування (п. 3 ч. 1 ст. 615 КПК України); про продовження строку досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо неповнолітніх (ч. 13 ст. 615 КПК України). Правовий аналіз нормативних положень щодо обчислення строків досудового розслідування в умовах воєнного стану значно підвищив би повноту дослідження.

4. Однією із новел «воєнного періоду» стало скасування строків досудового розслідування до повідомлення про підозру (ч. 1 ст. 219 КПК України – в редакції Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо посилення самостійності Спеціалізованої антикорупційної прокуратури» №3509-IX від 8 грудня 2023 року). Про дані нормативні зміни згадує і автор (стор. 62–63, 84 дисертації), вказуючи про неоднозначне сприйняття науковців та практиків таких перетворень. Водночас, однією з причин таких змін було виключення можливості обчислення строків досудового розслідування у кримінальних провадженнях щодо воєнних злочинів, в яких особі не повідомлено про підозру. Слід взяти до уваги, що станом на 02.07.2024 за статистичними даними ОГП кількість зареєстрованих злочинів, передбачених ст. 438 КК України, становить – 131 037, а злочинів, передбачених ст. 437 КК України, – 106. Саме тому хотілось би під час публічного захисту почути думку дисертанта з приводу новел кримінального процесуального законодавства щодо скасування строків досудового розслідування за «фактовими» кримінальними провадженнями, а також позицію автора про вплив таких змін на правозастосовну практику розслідування як правопорушень загальнокримінальної спрямованості, так і воєнних злочинів.

5. Сформульовані у дисертації теоретичні положення та висновки впроваджено у законотворчу діяльність, про що свідчить лист до Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 23 травня 2024 року (стор. 28, 225 дисертації) та підготовлений автором проект Закону (стор. 226–228 дисертації). Водночас, запропонована автором назва законопроекту «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за підкуп особи, яка надає публічні послуги» не відповідає його змісту.

Відсутність порушень академічної доброчесності

У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Околотенка Дмитра Сергійовича на

тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування», є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

1. Дисертаційна робота Околотенка Дмитра Сергійовича на тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в вирішенні проблем удосконалення інституту процесуальних строків

2. Дисертація Околотенка Дмитра Сергійовича на тему: «Процесуальні строки на стадії досудового розслідування», за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Околотенко Дмитро Сергійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

**Доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства
факультету № 1
Харківського національного університету
внутрішніх справ**

Тетяна ФОМІНА